



M. Saim UYSAL

Sürdürülebilir potansiyel büyüme

15.12.2017

2017 üçüncü çeyrek büyüme rakamları açıklandı. Türkiye ekonomisi dünyada en yüksek oranda %11.1 büyüdü. Mevsimsellik ve takvim etkisinden arındırılmış büyüme oranı ise %9.6 oldu. Bu sonuçlarla yılsonunu %6.5-7.0 aralığında kapatacağımız gözüküyor. Büyümenin kompozisyonunda hem iç talebin hem de dış talebin ciddi katkısı mevcut. İhracatın artışı ithalattan fazla olduğundan büyümeye pozitif katkı vermiş. Yatırımın katkısı da ikinci çeyreğe göre yükselerek %12.4 oranında gerçekleşti. İç talep canlı kalmaya devam ediyor. Dayanıklı tüketim mali artışı %31 oranında. Sektörlerin büyüme hızına gelince; imalat sanayii %15.2 inşaat %18.7, hizmetler %20.7 ve tarım %2.8 oranında büyümüş.

Bu rakamların neler ifade ettiğine girmeden önce bazı hususları tekrarlamamızda yarar var. Öncelikle 2016'da TÜİK milli gelir hesaplanmasında yeni seriye geçti (Zincirleme hacim endeksi) 2009 yılını baz alarak yapılan revizyonda eski seri ile farklılığın alt detaylarını bilmiyoruz. Dolayısıyla ülkemizin elli yıllık ortalama potansiyel büyüme oranı olan %5 in yeni hesaplamadaki karşılığı belli değil. Diğer yandan 2016 üçüncü çeyreği menfur darbe girişimi nedeniyle küçülme (-%0.8) göstermişti. Bu baz etkisi de 2017 üçüncü çeyreğine yansımış oldu.

Geçen yılın üçüncü çeyreğinde teşvik, vergi indirimleri, kredi garanti fonu destekli kredi genişlemesi de bu yılın ikinci ve üçüncü çeyreğindeki büyümeleri izah ediyor.

Bu büyümenin kompozisyonunda yatırımların artışı olumlu. Ancak makine teçhizat yatırımları yıllık bazda hala yeterince artmıyor.

Büyüme analiz ederken finansmanı da çok önemli. Finansman kalitesinde portföy hareketlerinin (sıcak para diye ifade edilen) oranı %70 lere dayandı. Bu da cari açık oranımızı etkiliyor. Cari açığımız %4.8lere (yılsonu 41 milyar dolar) geldi. Doğrudan sermaye girişimlerimiz yetersiz. Bu sonuçlar uluslararası piyasalarda kırılma unsuru olarak değerlendiriliyor.

Türkiye 2007-2010 arasında toplam %17 büyürken 132 milyar dolar cari açık verdi. 2011-2014 arasındaki dönemde ise büyüme %18.6 iken verilen cari açık tutarı 229 milyar dolar. Tasarruf oranımızın yetersizliği bizi dış kaynağa zorluyor. Bu da cari açığımızı ve toplam borçluluğumuzu artırıyor, 2011 yılında ülkemizin brüt dış borç stokunun milli gelire oranı %36.5'lara kadar inmişken 2017 ikinci çeyreği itibarıyla 2002 seviyesinde %51.8'lere yükseldi.

Büyümenin bu oranda gerçekleştiği dönemde enflasyonumuz %13, cari açığımız %4.8, bütçe açığımız %2.4, işsizliğimiz %10.6 ve faizlerimiz %13.40'larda ise üretim yapımız, dış kaynak bağımlılığımız, tasarruf oranlarımız ve para ve kur politikamız üzerinde durmamız gerekiyor. İhracat girdilerimizin çoğunluğu ithal girdilerden oluşuyor. Bu yapıyı değiştirmeliyiz. Sürekli dilimize pelesenk ettiğimiz yapısal reformları süratle realize etmeliyiz.

Makro ekonomik dengelerin tümünde (enflasyon, bütçe, faiz, cari açık, işsizlik) uyumlu ve dengeli politikalar üretmeliyiz. Aksi halde daha önceki yıllarda olduğu gibi bir inen bir çıkan büyümelerle karşılaşırız. Önemli olan %1.6 nüfus artışına iş ve aş bulacak ve refahı arttıracak istikrarlı, potansiyelin üstünde ve finansmanı kaliteli bir büyümeyi sürdürebilmek.